

Bağlamada Yöresel İcra Teknikleri Eğitime Yönelik Etüt, Egzersiz ve Ön Alıştırmalar¹

Arş. Gör. Alper BÖREKÇİ*

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Türk Müziği Bölümü,
Burdur / Türkiye, aborekci@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5563-5383

Doç. Dr. Mehmet AKPINAR

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Ankara / Türkiye,
makpinar@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3545-7169

Öz

Bu çalışmanın temel amacı, bağlama enstrümanındaki yöresel icra tekniklerinin (tavır) öğretimine yönelik olarak etüt, egzersiz ve ön alıştırmalar oluşturulmasıdır. Bu amaçla ilgili yörelerden yöresel çalış biçimlerine uygun olduğu düşünülen dört türkü örnek olarak seçilmiş ve hem bu türkülerin icrasına hem de üzerinde çalışılan tavrın öğretimine yönelik olarak etüt egzersiz ve ön alıştırmalar oluşturulmuştur. Ayrıca; hazırlanan bu etüt, egzersiz ve ön alıştırmalar ile ilgili çalışmalar ülkemizin yedi

¹ Bu makale, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde kabul edilen, “Bağlama Yöresel İcra Teknikleri Eğitime Yönelik Etüt Egzersiz ve Ön Alıştırmalar” adlı yüksek lisans tezinin bir özetidir.

bölgesindeki üniversitelerde görev yapan ve alanında uzman olan bağlama öğretim elemanlarına gönderilmiş ve konu ile ilgili görüşleri ve kişisel düşünceleri yine uzman kişiler rehberliğinde hazırlanmış olan anket soruları vasıtasıyla öğrenilmeye çalışılmıştır. Anket sonucunda veriler analiz edilmiş ve bu analiz sonuçlarına göre yazılan etüt, egzersiz ve ön alıştırılmaların amacına uygun olduğu ve bağlama eğitimine katkı sağlayacak nitelikte olduğu uzman kişilerce ortak olan bir nokta olarak belirlenmiştir. Ortaya çıkan bu sonuçlar ve değerlendirmeler doğrultusunda da bazı öneriler oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bağlama; Geleneksel icra; Bağlama eğitimi; Tavrı; Tavrı eğitimi.

Study, Exercises and Pre-Exercises for Training of Traditional Performing Techniques in Bağlama

Abstract

In the main aim of this study is to create exercises, exercises and pre-exercises for teaching the traditional performing techniques in the bağlama instrument. For this purpose, four of the folk songs, which are considered suitable for the traditional performing forms of study, were chosen as examples and both the exercise of these songs and the exercises were conducted for the teaching of the performing style studied. In also; the studies related to this study, exercise and pre-exercises were sent to the connecting bağlama lecturers who work in universities in seven regions of our country and who are experts in their field. Moreover, their opinions and personal opinions were tried to be learned through questionnaire questions prepared by the guidance of experts. The data obtained from the survey were analyzed and according to the results of this analysis; It was determined as a common opinion by the experts that the written study, exercise and pre-exercises were suitable for the purpose and which would contribute to the bağlama education. Based on these results and evaluations, some suggestions have been formed.

Keywords: Bağlama; Traditional performing; Education of bağlama; Traditional performing techniques; Education of traditional performing techniques.

Extended Summary

Purpose

The purpose of this research; the aim of this course is to determine the importance of these exercises in eliminating the difficulties that may be encountered during the execution of the exercises in order to eliminate the difficulties that may arise during the performance of these folk songs by selecting folk songs which can be used in the traditional performing education from the traditional Turkish Folk Music repertoire. In addition, another important aim of the research is to eliminate the forces that may be encountered through the exercises and to gain the *makam*, *usul* characteristics and performing styles of the regions. To this end, the secondary purposes are as follows:

1. What are the traditional folk songs that can be used during the traditional performance training?
2. What are the expert opinions about the useful in the bağlama teaching of traditional performance studies?

Method

In this study, the traditional Turkish folk music repertoire of traditional Turkish folk music repertoire has been selected for the purpose of the traditional performance training in the bağlama instrument. In the framework of these investigations, exercises, exercises and pre-exercises were prepared. The aim of the research is the type of library research based on the screening model in terms of the method followed and the nature of the data collected.

Library research.

In this method, which is called library research, a significant part of the data used in the research is obtained from sources in the library, especially from publications. It is known that periodicals such as encyclopaedia, dictionary, all kinds of books, magazines and magazines, periodicals, newspapers, brochures and maps, music, pictures etc. works in areas such as. Apart from these, unsorted or unpublished archives, files, documents and so on. It can be found. Cassettes, floppy disks and CDs are also included here (Arıkan, 2004).

Results

The faculty members of the research group consisted from 93.3% men and 6.7% women. 93.3% of the faculty members of the research group consisted of men and 6.7% of women. 66.7% of the faculty of music education faculties, 26.6% of Turkish music state conservatories, 6.7% of the faculty of

fine arts have graduated. The academic degrees of the teaching lecturers are 26.6% of the postgraduate, 20% of the proficiency in art and 53.5% of the faculty have a doctoral degree. 33.3% are assistant professors, 33.3% are lecturers and 6.6% are assistant professors. The results of the evaluation of the questionnaires of the teaching instructors of the lecturers related to the studies and exercises;

73.3% of the lecturers participated in the study and the exercises were taken into consideration by taking into account the characteristics of the attitude of the exercises, 60% of participants the studies and exercises used in the traditional folk songs of the most commonly used in the thesis that the frequency of use is strongly enough to participate. It was found that 60% of the participants were strongly confident that the frequency of use of the most frequently used series in traditional folk songs was adequate. 53.3% of participants strongly agree that the frequency of use of the most commonly used motifs in traditional folk songs is adequate, 53.3% of lecturers the traditional folk songs used in the most frequently used sound intervals are strongly enough to participate in the frequency, 60% of the lecturers strongly agree that the etudes are preparatory for the works, 60% of the lecturers participated in the study of the purpose of the study was strictly attended to, 60% of the lecturers strongly agree that the etudes that were created are usable in the process of tying teaching, 66.7% of lecturers strongly agree that the etudes formed are qualifications that can contribute to the process of bonding. It is concluded that 66.7% of the lecturers strongly agree that the research is important in terms of contributing to the inadequacy of this subject in the context of the linking education.

Discussion

It is seen that the majority of the research lecturers have been participated to etudes and exercises formed by taking into account the traditional performance patterns. Majority of participants the studies and exercises used in the traditional folk songs of the most commonly used in the thesis that the frequency of use is strongly enough to participate, majority of the participants were strongly confident that the frequency of use of the most frequently used series in traditional folk songs was adequate, majority of participants strongly agree that the frequency of use of the most commonly used motifs in traditional folk songs is adequate, majority of lecturers the traditional folk songs used in the most frequently used sound intervals are strongly enough to

participate in the frequency, Majority of the lecturers participated in the study of the purpose of the study was strictly attended to, majority of the lecturers strongly agree that the etudes that were created are usable in the process of tying teaching, Majority of lecturers strongly agree that the etudes formed are qualifications that can contribute to the process of bonding. It is concluded that Majority of the lecturers strongly agree that the research is important in terms of contributing to the inadequacy of this subject in the context of the linking education. Majority of the lecturers strongly agree that the etudes are preparatory for the works.

Conclusion

According to the results of the study, the study is important for traditional performance training. According to the results of the study, the study is important for traditional performance training. According to the findings, this research will contribute to traditional performance training. When the findings are taken into consideration, the study is an research which reflects the traditional performance forms and includes the characteristics of the regions and features of regions and styles. According to this information, the research is an important research contributing to the traditional performance education and contributing to the deficiency in this field.

Giriş

Tarihte, insanoğlunun yaşadığı büyük yıkımlara karşın, bilgi daima bir şekilde korunmuş ve kuşaktan kuşağa aktarılarak gelişimini sürdürmüştür. Örneğin ateşi bulan insanlar, sıcak iklimlerden soğuk iklimlere yayılabilmiş, bu bilgiyi yanlarında kuşaklar boyu ve hatta günümüze kadar götürmüşlerdir. Aynı şekilde, bugün ekmek yenebilir olunmasının kökeni de yerleşik düzene geçen ve tarımı öğrenen insanlardan başlayan bilginin bugüne ulaşmasıdır. Ya da şehirlerarası mesafeyi kısaltan hızlı tren, tekerleği icat eden atalarımızdan günümüze yığılarak gelen bilginin ürünüdür.

Özetlersek, insanoğlu tarih boyunca doğasında olan algı, bilinç, sorgulama, üretme, geliştirme, sürdürme, eğilimleri doğrultusunda, evrimsel bir gelişimin aktörleri olmuşlardır. Bilgi aktarım eğilimi, en ilkel toplumlarda dahi bir kurallar bütünü hâline dönüşme yoluna girmiştir. Yerleşik düzenin gelişimiyle oluşan toplumlarda ise bu kurallı bilgi aktarımı, “eğitim” disiplini hâline gelmiştir. Dahası geliştikçe kendine dönük bilinci artan ancak, öğrendikçe “*Tek bildiğim hiçbir şey bilmediğimdir.*” diyen insan, gelişim yönünde arayışını sürdürmüş ve sürdürmektedir. Birey artık toplumsal bir varlıktır ve

toplumun tercih ettiği davranış kalıplarını özümsemesi ve vakti geldiğinde edindiği bilgi birikimini sonraki kuşağa aktarması gerekmektedir. Eğitim kavramının çeşitli bilimsel tanımları da bu olguya işaret eder: “Eğitim, belli amaçlara göre insanların davranışlarının planlı olarak değiştirilmesi ve geliştirilmesini, yasa ve ilkelerini bulmaya ve bu amaçla teknikler geliştirmeye çalışan bir bilimdir.” (Erden ve Akman, 1996). Eğitim, bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve amaçlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. Yine eğitim, bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerlerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır (Tezcan, 1997).

Eğitim olgusunun tanımlarının ortak noktası, bilginin devamlılığı ve birey üzerindeki istendik kalıpların aktarımı şeklinde ifade edilebilir. Bilginin gerçek güç olduğu ve popüler bilgi ile bilinçlerin kuşatıldığı günümüz dünyasında, öz toplumsal köklerimizden yığılarak günümüze ulaşan kimi bilgiler ne yazık ki yok olmaya yüz tutmaktadır. Ancak bilimsel gerçekle sabittir ki bilgi aktarımı, korunmasını istediğimiz bilginin, saklanması adına tek seçenektir.

Halk müziğimiz, toplumumuzun binlerce yıllık yaşanmışlıkları ile oluşmuş, derinleşmiş ve bir tarih ansiklopedisi niteliğinde bilginin saklı olduğu tartışılmaz bir zenginliktir. Geleneksel Türk Halk Müziği, içeriği ve icrasıyla, makro ölçekte bu zenginliğin bütününe ifade ediyorsa, yöresel icra teknikleri de mikro bağlamda, bağlamadaki bu zenginliği oluşturan elementlerin adıdır demek yanlış bir tanımlama olmayacaktır. Dolayısıyla halk müziğimizin, taşıdığı tüm kültürel içerikle birlikte korunması ve sonraki kuşaklara aktarılması, ancak yöresel icranın varlığını sürdürmesi ile mümkün olabilecektir.

Problem Durumu

Halk müziğinde ağırlıklı olarak usta-çırak (meşk) ilişkisi yöntemiyle yürütülen bir çalgı eğitimi söz konusudur. Bu da çalgı eğitimindeki yazılı kaynakların eksikliğini ve bu konudaki çalışmaların kısıtlı olmasını beraberinde getirmektedir. Geleneksel halk müziği repertuarında bulunan yöresel türkülerin notalarında tavrısal bir özellik bulunmaması, yöresel tavırların icrasının kişiden kişiye farklılık göstermesi, doğru icrayı zorlaştırmaktadır. Bunu her ne kadar bu usta-çırak ilişkisi çözebilse de en nihayetinde bir kalıba oturtmak ve icranın nasıl olacağını anlamak gerekir. Bağlamada geleneksel tavır eğitimiyle ilgili yapılan araştırmaların sayıca oldukça az olduğu görülmektedir.

Bu ifadelerden hareketle araştırmının problem cümlesi “*Bağlamada yöresel icra tekniklerinde karşılaşılan güçlüklerin giderilmesinde etüt, egzersiz ve ön alıştırmaların önemi nedir?*” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmının problemini çözmeye yönelik geliştirilen alt problemler ise şunlardır:

1. Seçilen yöre tavırlarının özellikleri ve yöresel icra eğitimi sırasında yararlanılabilecek geleneksel halk türküleri nelerdir?
2. Yöresel tavır özelliği gösteren etütlerin bağlama öğretiminde kullanılabilirliğine ilişkin uzman görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, “geleneksel Türk halk müziği” repertuarından yöresel icra eğitiminde kullanılabilecek türküler seçerek bu türkülerin icrası sırasında karşılaşılabilecek güçlükleri gidermek amacıyla egzersizler hazırlamak ve alanında uzman olan kişilerin görüşleri doğrultusunda bu egzersizlerin, tavır icrası sırasında karşılaşılabilecek güçlükleri gidermekteki önemini belirlemektir. Ayrıca araştırmanın bir diğer önemli amacı ise hazırlanan egzersizler aracılığıyla hem karşılaşılabilecek güçleri gidermek hem de bölge ve yörelere ait makam, usul özellikleri ve çalım şekillerini kazandırmaktır.

Araştırmanın Önemi

Araştırma bağlama eğitiminde yöresel icra tekniklerinin eğitime yönelik hazırlanan etüt, egzersiz ve ön alıştırmalarla bağlama eğitiminde bir sistematiklik ve tezene birliği sağlayacak olması açısından ve bu alanda ülkemizde yapılan çok fazla çalışma olmadığından bu çalışma ile de bu eksikliğin kısmen de olsa giderileceği yönünden önemlidir. Ayrıca bundan sonra yapılacak olan bu ve buna benzer çalışmalarda araştırmacılara yol göstermesi ve kaynak oluşturması açısından da önemli görülmektedir.

Yöntem

Yöntem başlığı altında araştırmada uygulanacak olan araştırma modeline, araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin toplanması sırasında kullanılacak yöntemlere ve verilerin ne şekilde ile çözümlenip yorumlanacağına ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, bağlamadaki tavır eğitimi için geleneksel Türk halk müziği repertuarından belirtilen sınırlılıklar kapsamında amaca yönelik türküler seçilip belirlenmiş ve bu incelemeler ışığında etütler, egzersizler ve ön alıştırmalar hazırlanmıştır. Araştırma, taşıdığı amaç, bu amaca uygun olarak

izlenen yöntem ve toplanan verilerin niteliği açısından tarama modelini esas alan kütüphane araştırması çeşididir.

“Kütüphane araştırmaları: Library research adı altında geçen bu yöntemde, araştırmada kullanılan verilerin önemli kısmı kütüphanedeki kaynaklardan, özellikle yayınlardan elde edilmektedir. Bilindiği gibi kütüphanelerde ansiklopedi, sözlük, her türlü kitaplar, dergi ve mecmua gibi süreli yayınlar (periyodikler), gazeteler, broşür ve haritalar, müzik, resim vs. gibi alanlarda eserler yer almaktadır. Bunların dışında, tasnif edilmemiş veya yayınlanmamış arşiv, dosya, belge vb. bulunabilmektedir. Kasetler, disketler ve CD’ler de burada sayılabilir.” (Arıkan, 2004, s.87).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, bağlamadaki yöresel icra (tavır) teknikleri eğitime uygun olan geleneksel halk türküleri oluşturmaktadır. Bu evren doğrultusunda araştırmanın geleneksel halk türküleri açısından örneklemine ise tavır eğitimi için uygun olan Zeybek, Azerbaycan, Konya ve Silifke tavırlarına örnek oluşturabilecek toplamda dört türkü ve bu türkülerin çalımına yönelik hazırlanan etüt, egzersiz ve ön alıştırmalar oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler “Dolaylı Gözlem (Kaynak Tarama/Literatür Taraması)” yöntemiyle elde edilmiştir. *“Obje ve olguların doğrudan gözlenmesi yerine onları gözlemlemiş olanların yaptığı tespitler incelemeyi içeren bu teknik kaynak, literatür ya da bibliyografya tarama olarak ifade edilmektedir.”* (Bal, 2001, s.135). Arıkan çalışmasında şu tanımlamayı yapmaktadır:

“Belge veya Arşiv Tarama: Konuya ilişkin her türlü kayıt, belge, eşya, malzeme ve yapıtları arayıp bulma, okuma ve inceleme, kaydetme ve değerlendirme çalışmalarının tümü belge taramaya dâhildir. Belge değeri olan her türlü yayınlar veya basılı eserler, tutanak, gazete veya mecmua yazısı, şekil veya fotoğraflar, harita, kroki, resim, film, ses ve görüntü belgeleri, araç-gereçler veri kaynağıdır ve belge niteliğindedir.” (2004, s.105)

Araştırmanın ilk aşamasında kaynak tarama yöntemi kullanılarak TRT repertuarındaki türküler incelenmiş ve bu türkülerden tavır eğitimi için uygun olanları, Azerbaycan, Konya, Silifke ve Zeybek tavırlarıyla sınırlı olacak şekilde uzman kişilere danışılarak seçilmiştir. Bu değişkenler ışığında her yöreye ait bir türkü seçilerek toplamda dört türkü seçilmiştir. Bu türküler kapsamında belirtilen özelliklere göre etüt, egzersiz ve ön alıştırmalar hazırlanmıştır. Daha sonra bunların bağlama öğretiminde ne derece önemli olduğunu ölçmek ve araştırmanın daha sağlam bir zemine dayandırılması adına, uzman

görüşleri almak için anket soruları hazırlanmış. Uzmanların bu araştırma hakkındaki görüş ve düşünceleri alınmıştır.

Verilerin Çözülmesi ve Yorumlanması

Araştırmanın daha sağlam bir zemine dayandırılabilmesi için, yöresel çalma biçimlerine ve örneklem grubunda yer alan türkülerin icrasına yönelik olarak hazırlanan etüt, egzersiz ve ön alıştırımlar, anket soruları ile birlikte ülkemizin yedi bölgesinde yer alan üniversitelerde görev yapan ve alanında uzman bağlama öğretim elemanlarına sunulmuştur. Elde edilen veriler temel istatistik yöntemlerle analiz edilip yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Zeybek tavrı.

Zeybek sözel ve aynı zamanda çalgısal bir türdür. Seslendirme sırasında kullanılan *zeybek tezenesi* bu tavrı belirleyen en önemli öğedir. “Ege bölgesinde 9/2’lik ve 9/4’lük ritimde çalınan zeybeklere ağır zeybek, daha hareketli ve hızlı çalınan 9/8’lik ve 9/16’lık ritimde olanlarına ise kıvrak zeybek veya yürük zeybek denilmektedir.” (Ekici, 2006, s.157).

Zeybek ezgilerinin bağlama ile icrası sırasında yapılan icraya göre çeşitli tezene vuruşları kullanılmaktadır. Bu farklılıklar da ona daha güzel bir renk ve zengin bir hava katmaktadır. Zeybek tezenesinin oluşumunu değişik şekillerde gösterebiliriz:

Şekil 1, Zeybek Tezenesinin Oluşumu. Beş farklı ritim vuruşu (1-5) gösteren müzik notaları ve ritim işaretleri. Her vuruşun başında ritim işaretleri (↓ ↑ ↓ ↑) yer almaktadır. 1. vuruş: ↓ ↑ ↓ ↑. 2. vuruş: ↓ ↑ ↓ ↑. 3. vuruş: ↓ ↑ ↓ ↑ ↑. 4. vuruş: ↓ ↓ ↑ ↓ ↑ ↑. 5. vuruş: ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ ↑.

Şekil 1. Zeybek Tezenesinin Oluşumu.

Görüldüğü gibi zeybek tezenesi şekil olarak incelediğimizde karşımıza en sık kullanılan tezene kalıbı olarak beş tip çalım şekli çıkmaktadır. Tabii bu tezene vuruşları zeybek çalımında keskin bir kural oluşturmaz. Çünkü zeybek oyunlarında eşlik eden enstrüman oynayan zeybeğin ayak vuruşları, hareketlerine göre anlık olarak icrasını sürdürür. Zeybeğin hareketlerine göre kimi zaman asma kalışlar kimi zaman hızlanmalar yaşanabilir. Bu yüzden zeybek oyunlarında enstrüman eşliğini keskin bir ritim kalıbı içine sokmak doğru değildir. Zaten kullanılan bu tezene kalıpları zeybek oyunlarında kullanılan zurnanın yaptığı nağmelerin, bağlamaya aktarımında bize kolaylık sağlayan, bu nağmeleri halk müziğimizin aynası olan bağlamada aynı şekilde icra etmemize yarayan çalım şekilleri olarak karşımıza çıkar.

Zeybek tezenesi alıştırmaları.

Bu bölümde zeybek çalarken bize yol gösterecek olan temel tezene vuruşları ve bunlarla ilgili dizi çalışmaları, egzersizler ve ön alıştırmalara yer verilmiştir. Bundan amaç bağlama da zeybek çalarken temel bir tezene bütünlüğü oluşturmak, bunu kazanmaktır.

Dizi Çalışması:

The image displays three musical exercises for Zeybek Tezenesi, each consisting of two staves: 'Oknş. I' (Vocal) and 'ÇlmŞekl II' (Instrumental). The exercises are numbered 13, 37, and 41. The key signature is B-flat major (two flats). The first exercise (13) shows a vocal line with a sequence of notes and a corresponding instrumental line with a complex rhythmic pattern. The second exercise (37) follows a similar structure. The third exercise (41) also follows the same format, with a vocal line and an instrumental line. The instrumental lines feature a mix of eighth and sixteenth notes, creating a rhythmic accompaniment for the vocal melody.

Egzersiz Çalışması:

Oknş. I

ÇlmŞekl II

229

Oknş. I

ÇlmŞekl II

237

Ön Alıştırma:

Okunuş I

1

Çalım Şekli II

2

Oknş. I

Çlmşkl. II

3

Oknş. I

Çlmşkl. II

Ah Bir Ataş Ver

%

Okunuşu I

Çalım Şekli II

Oknş. I

Çlmskl. II

Oknş. I

Çlmskl. II

Oknş. I

Çlmskl. II

Oknş. I

Çlmskl. II

Oknş. I

Çlmskl. II

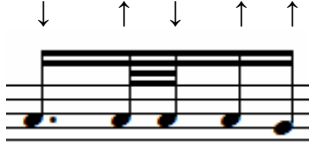
%

Konya tavrı.

Konya tezenesinin en büyük özelliği sol teline olan takmadır. Tüm tellere vurulan ilk vuruş alt telde yapılan çırpma ve son yukarı çıkışta sol teline

yapılan takmadır. Emnalar (1998, s.587) çalışmasında Konya tavrını şu şekilde ifade etmektedir:

“Bu tavrın icrası sırasında hemen her nota kümesinin veya tavrın uygulanacak olması, gerekmeyen yerlerde “Sol” sesinin çıkmasına neden olmaktadır. Bunun önlenmesi için yukarı tele taktırım esnasında o tel üstünde ve notada yazan seslerin 5. parmakla alımı mümkün olanlarının alınıp, türkü seslerini daha net çıkması sağlanabilir.”

Şekil 2. Konya Tezenesinin Oluşumu.

Konya tezenesi alıştırmaları.

Bu bölümde Konya yöresi türküleri çalarken bize yol gösterecek olan temel tezene vuruşları ve bunlarla ilgili dizi çalışmaları, egzersizler ve ön alıştırmalara yer verilmiştir. Bundan amaç bağlama da Konya yöresi türküleri çalarken temel bir tezene bütünlüğü oluşturmak, bunu kazanmaktır.

Dizi Çalışması:

The image shows two systems of musical notation for a dizi exercise. The first system starts at measure 17. The second system starts at measure 19. Each system has two staves: the top staff is labeled 'Oknş. I' and the bottom staff is labeled 'Çalm. II'. The notation includes treble clefs, a key signature of one flat (B-flat), and various rhythmic patterns and melodic lines.

Egzersiz Çalışması:

The image shows two systems of musical notation for an exercise. The first system starts at measure 151. Each system has two staves: the top staff is labeled 'Oknş. I' and the bottom staff is labeled 'Çalm. II'. The notation includes treble clefs, a key signature of one flat (B-flat), and various rhythmic patterns and melodic lines.

153

Oknş. I

Çalm. II

Ön Alıştırma:

7

Oknş. I

Çlmşkl. II

9

Oknş. I

Çlmşkl. II

11

Oknş. I

Çlmşkl. II

13

Oknş. I

Çlmşkl. II

15

Oknş. I

Çlmşkl. II

Okunuş I

Çalımşekl. II

15

Okunuş I

Çalımşekl. II

17

Okunuş I

Çalımşekl. II

19

Okunuş I

Çalımşekl. II

21

Okunuş I

Çalımşekl. II

23

Okunuş I

Çalımşekl. II

25

Okunuş I

Çalımşekl. II

27

Okunuş I

Çalımşekl. II

The image displays three systems of musical notation. Each system consists of two staves: the upper staff is labeled 'Okunuş I' (Reading I) and the lower staff is labeled 'Çalımşekl. II' (Playing Form II). The notation is in a key signature of one flat (B-flat) and a 2/4 time signature. The first system starts at measure 29, the second at measure 31, and the third at measure 33. The notation includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The lower staff (Çalımşekl. II) features a complex, repetitive rhythmic pattern with many beamed notes, characteristic of a çalım (drum) accompaniment.

Silifke tavrı.

“Silifke, Mut, Anamur, geleneksel müziğimizin icrasında son derece önemli olan Silifke tavrı, aslında yöre müziğimizde kullanılan klarnet çalgısının çalım şeklinin bağlamaya yansıtılması ile oluşur.” (Kaya, 2011, s.265). Ezgilerin bol çarpmalı ve sekilemeli oluşu çalımı zorlaştıran aynı zamanda güzelleştiren en önemli unsurlardandır. Hareketli, süratli ve dinamik bir yapıda olan yöre türkülerini icra etmek için icracının belli bir düzeyde olmasını gerektiren bir tavidir. Silifke tavrının icrasında kullanılan iki çeşit tezene kalıbı karşımıza çıkmaktadır. Bunlar:

The image shows two rhythmic patterns, labeled 1 and 2, on a five-line staff. Pattern 1 is represented by a sequence of notes: a quarter note, a quarter note, an eighth note followed by a sixteenth note, and a quarter note. Above the staff, the rhythm is indicated by arrows: a downward arrow for the first quarter note, a downward arrow for the second quarter note, an upward arrow for the eighth note, and a downward arrow for the quarter note. Pattern 2 is represented by a sequence of notes: a quarter note, a quarter note, an eighth note followed by a sixteenth note, a quarter note, and an eighth note followed by a sixteenth note. Above the staff, the rhythm is indicated by arrows: a downward arrow for the first quarter note, a downward arrow for the second quarter note, an upward arrow for the eighth note, a downward arrow for the quarter note, and an upward arrow for the eighth note.

Şekil 3. Silifke Tezenesinin Oluşumu.

Şekillerde görüldüğü gibi karşımıza çıkan aslında zeybek tezenesinin bazı kalıpları ile aynı olup sadece tezene yönlerinin ve tellere vuruş şeklinin farklı olduğu tezene kalıplarıdır. Kimi zaman bu tezene kalıplarına ek olarak süsleme ve yerine göre 32/lik ve 64/lük nota kalıpları da kullanılmaktadır.

Dizi Çalışması:

Okunuş I

Çalışıkl. II

Okunuş I

Çalışıkl. II

Egzersiz Çalışması:

Okunuş I

Çalışıkl. II

Okunuş I

Çalışıkl. II

Ön Alıştırma:

31

33

3

21

23

25

27

29

Şu Derenin Uzunlu

Okunuşu I

Çalım Şekli II

5

Oknş. I

Çlınşkl. II

9

Oknş. I

Çlınşkl. II

The image displays three systems of musical notation for the Azeri Tavri. Each system consists of two staves: the upper staff is labeled 'Okuş. I' and the lower staff is labeled 'Çımsıkl. II'. The first system starts at measure 14. The second system starts at measure 18 and includes three first endings, numbered 1, 2, and 3. The third system starts at measure 22. The notation includes various rhythmic values and accidentals, with a key signature of one flat and a time signature of 6/8.

Azeri Tavrı.

Bu türdeki türkülerini belirleyen en önemli öge 6/8 ve 12/8 ritim kalıplarının kullanılmış olmasıdır. “Azeri tavrı Doğu Anadolu’nun bir bölümü ile Doğu Karadeniz Bölgesi ve çevresindeki melodik anlayışların, bağlama ile icra edilecek hale getirilmesi ile oluşan tavra verilen isimdir” (Kaya, 2011, s.306). İsmi Azeri tavrı olarak alması çeşitli nedenlerle yukarıda söz edilen yörelerdeki toplulukların müziklerinin kaynaşmasından dolayı müziksel bir ortaklık, bütünlük, benzerlik olmasından ve bu sebeple bu ortaklığın müziğimize mâl olmuş olmasındandır. Azeri tavırının kullanım şekilleri üç şekilde gösterilebilir;

The image shows three examples of Azeri Tavri rhythmic patterns, each with a sequence of down (↓) and up (↑) arrows above a musical staff. Example 1 has a pattern of ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ and shows a 6/8 rhythm with eighth notes. Example 2 has a pattern of ↓ ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ and shows a 6/8 rhythm with eighth notes. Example 3 has a pattern of ↓ ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ and shows a 6/8 rhythm with eighth notes and a quarter note.

Şekil 4. Azeri Tezenesinin Oluşumu.

Azeri tezenesi alıştırmaları.

Bu bölümde Azerbaycan yöresi türküleri çalarken bize yol gösterecek olan temel tezene vuruşları ve bunlarla ilgili dizi çalışmaları, egzersizler ve ön alıştırmalara yer verilmiştir. Bundan amaç bağlama da Azerbaycan yöresi türküleri çalarken temel bir tezene bütünlüğü oluşturmak, bunu kazanmaktır.

Dizi Çalışması:

The image displays five systems of musical notation for Azeri tezenesi exercises. Each system consists of two staves: the upper staff is labeled 'Okuş. I' and the lower staff is labeled 'Çımsıkl. II'. The notation is in a single system with a common time signature of 2/4. The exercises are numbered 121, 125, 129, 133, and 138. The music is written in a key signature of one flat (B-flat). The exercises show various rhythmic patterns and melodic lines, with some exercises ending with a double bar line.

Egzersiz Çalışması:

Oknş. I

Çlmskl. II

283

Oknş. I

Çlmskl. II

288

Oknş. I

Çlmskl. II

293

Ön Alıştırma:

Oknş. I

Çlmskl. II

43

Oknş. I

Çlmskl. II

48

Oknş. I

Çlmskl. II

53

Son

Oknş. I

Çlmskl. II

58

Ay Saçı Burma

Okunuş şekli I

Çalmışkl. II

Okunuş. I

Çalmışkl. II

Okunuş. I

Çalmışkl. II

Okunuş. I

Çalmışkl. II

Okunuş. I

Çalmışkl. II

Okunuş. I

Çalmışkl. II

Okunuş. I

Çalmışkl. II

Okunuş. I

Çalmışkl. II

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, yöresel tavır özelliği gösteren etütlerin bağlama öğretiminde kullanılabilirliğine ilişkin uzman görüşleri nelerdir? Alt problemi doğrultusunda anket formu üzerinde yapılan istatistiksel analizler yolu ile elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, “Oluşturulan etüt ve egzersizler tavırların tezene özellikleri dikkate alınarak oluşturulmuştur” önermesine ilişkin araştırma grubunu oluşturan bağlama öğretim elemanlarının 11’i (%73.3) “Kesinlikle katılıyorum”, 3’ü (%20) “Katılıyorum”, 1’i (%6.7) “Kararsızım” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 1. Araştırma Grubunu Oluşturan Bağlama Öğretim Elemanlarının “Oluşturulan Etüt ve Egzersizler Tavırların Tezene Özellikleri Dikkate Alınarak Oluşturulmuştur.” Önermesine İlişkin Görüşlerinin Analizi

Dereceler	f	%
Kesinlikle Katılıyorum	11	73.3
Katılıyorum	3	20
Kararsızım	1	6.7
Katılmıyorum	-	-
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Toplam	15	100

Bu bulgular, araştırma grubunu oluşturan bağlama öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun oluşturulan etüt ve egzersizlerin tavırların tezene özelliklerini yansıttığı görüşünde birleştiklerini göstermektedir.

Tablo 2. Araştırma Grubunu Oluşturan Bağlama Öğretim Elemanlarının “Yöresel Türkülerde En Sık Kullanılan Motiflerin Kullanım Sıklığı Yeteri Düzeydedir.” Önermesine İlişkin Görüşlerinin Analizi

Dereceler	f	%
Kesinlikle Katılıyorum	8	53.3
Katılıyorum	6	40
Kararsızım	1	6.7
Katılmıyorum	-	-
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Toplam	15	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi “Yöresel türkülerde en sık kullanılan motiflerin kullanım sıklığı yeteri düzeydedir.” önermesine ilişkin araştırma grubunu oluşturan bağlama öğretim elemanlarının 8’i (%53.3) “Kesinlikle

katılıyorum”, 6’sı (%40) “Katılıyorum”, 1’i (%6.7) “Kararsızım” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Bu bulgular, araştırma grubunu oluşturan bağlama öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun oluşturulan etüt ve egzersizlerde yöresel türkülerde en sık kullanılan motiflerin kullanım sıklığının yeteri düzeyde olduğu görüşünde birleştiklerini göstermektedir.

Tablo 3’te görüleceği gibi, “Oluşturulan etütler eserler hazırlayıcı niteliktedir.” önermesine ilişkin araştırma grubunu oluşturan bağlama öğretim elemanlarının 9’u (%60) “Kesinlikle katılıyorum”, 5’i (%33.3) “Katılıyorum”, 1’i (%6.7) “Kararsızım” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 3. Araştırma Grubunu Oluşturan Bağlama Öğretim Elemanlarının “Oluşturulan Etütler Eserlere Hazırlayıcı Niteliktedir.” Önermesine İlişkin Görüşlerinin Analizi

Dereceler	f	%
Kesinlikle Katılıyorum	9	60
Katılıyorum	5	33.3
Kararsızım	1	6.7
Katılmıyorum	-	-
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Toplam	15	100

Bu bulgular, araştırma grubunu oluşturan bağlama öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun oluşturulan etüt ve egzersizlerin eserlere hazırlayıcı nitelikte olduğu görüşünde birleştiklerini göstermektedir.

Tablo 4. Araştırma Grubunu Oluşturan Bağlama Öğretim Elemanlarının “Oluşturulan Etütler Bağlama Öğretim Sürecine Katkı Sağlayabilecek Niteliktedir.” Önermesine İlişkin Görüşlerinin Analizi

Dereceler	f	%
Kesinlikle Katılıyorum	10	66.7
Katılıyorum	4	26.6
Kararsızım	1	6.7
Katılmıyorum	-	-
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Toplam	15	100

Tablo 4’te görüldüğü gibi, “Oluşturulan etütler bağlama öğretim sürecine katkı sağlayabilecek niteliktedir.” önermesine ilişkin araştırma grubunu oluşturan bağlama öğretim elemanlarının 10’u (%66.7) “Kesinlikle katılıyorum”, 4’ü (%26.6) “Katılıyorum”, 1’i (%6.7) “Kararsızım” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Bu bulgular, araştırma grubunu oluşturan bağlama öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun oluşturulan etütlerin bağlama öğretim sürecine katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu görüşünde birleştiklerini göstermektedir.

Sonuç

Bağlama eğitiminde, önemi kuşkusuz büyük olan yöresel icra (tavır) eğitimini incelemek, bu konuda hâlihazırda var olan eksikliği bir nebze de olsa gidermek, üniversitelerdeki bağlama öğretim elemanlarının bu konudaki görüşlerine ve bu konudaki yapılacak çalışmalara sağlıklı zeminler hazırlamak amacıyla yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular temel istatistik yöntemlerle çözümlenerek yorumlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda elde edilen sonuçlar şunlardır:

Bağlama öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun; oluşturulan etüt ve egzersizlerin tavırların tezene özelliklerinin dikkate alınarak oluşturulduğuna kesinlikle katıldığı, oluşturulan etüt ve egzersizlerde yöresel türkülerde en sık kullanılan tezene kalıplarının kullanım sıklığının yeteri düzeyde olduğuna kesinlikle katıldığı, oluşturulan etüt ve egzersizlerde yöresel türkülerde en sık kullanılan dizilerin kullanım sıklığının yeteri düzeyde olduğuna kesinlikle katıldığı, yöresel türkülerde en sık kullanılan motiflerin kullanım sıklığının yeteri düzeyde olduğuna kesinlikle katıldığı, yöresel türkülerde en sık kullanılan ses aralıklarının kullanım sıklığının yeteri düzeyde olduğuna kesinlikle katıldığı, oluşturulan etütlerin eserlere hazırlayıcı nitelikte olduğuna kesinlikle katıldığı, oluşturulan etütlerin amaca uygun olarak hazırlandığına kesinlikle katıldığı, oluşturulan etütlerin bağlama öğretim sürecinde kullanılabilir nitelikte olduğu görüşüne kesinlikle katıldığı, oluşturulan etütlerin bağlama öğretim sürecine katkı sağlayabilecek nitelik olduğu görüşüne kesinlikle katıldığı, araştırmanın bağlama eğitiminde bu konudaki bulunan yetersizliğe katkı sağlaması açısından önemli olduğu görüşüne kesinlikle katıldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Çıkan bu sonuçlar doğrultusunda çalışmanın amacına uygun bir şekilde tamamlandığı, bağlama eğitimine önemli ölçüde katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre belirlenen öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- Hazırlanan etüt, egzersiz ve ön alıştırılmalar hem tavır eğitimi hem nota-solfej eğitimi hem de sadece etüt olarak kullanılabilir.
- Bağlamada yöresel icra tekniklerini de içeren yeni ve kapsamlı etütler yazılmalı ve bağlama eğitimine kazandırılmalıdır.

- Araştırma kapsamında hazırlanan etütler öncelikle dizi, sonra egzersiz ve en son etüt olacak şekilde kademeli olarak, kolaydan zora doğru giden bir yapıda hazırlandığı için faydalı olması açısından bu şekilde çalışılmalıdır.

- Hazırlanan etütler bağlama eğitiminde bir sistematiklik kazandıracığından dolayı bu tür çalışmaların artırılması gerekmektedir.

- Araştırma kapsamında sınırlanan yöre tavırlarının haricindeki tavırlar için de aynı çalışmalar yapılmalıdır.

- Halk müziği repertuarında yer alan yöresel bir çalım şekli barındıran türküler bağlama öğretiminde kullanılabilir biçimde düzenlenmelidir.

- Bağlama eğitiminde yöresel icra tekniklerinin önemi ve bu konunun daha ileri düzeylerde tanıtılıp, gösterilip, taşınması ve diğer kuşaklara doğru bir biçimde aktarılması adına bilimsel çalışmalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Arıkan, R. (2004). *Araştırma teknikleri ve rapor hazırlama*. Ankara: Asil Matbaacılık.
- Bal, H. (2001). *Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları.
- Ekici, S. (2006). *Bağlama öğretimi yöntem ve teknikleri*. Ankara: Denizyıldızı Matbaacılık.
- Emnalar, A. (1998). *Tüm yönleriyle Türk halk müziği ve nazariyatı*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- Erden, M. ve Akman, Y. (1996). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Arkadaş yayınevi.
- Kaya, G. E. (2011). *Bağlama metodu*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- Tezcan, M. (1997). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Ferhat Yayınevi.